

با احترام

مجموعه مقالات اهدا شده به استادان

غلامعلی حداد عادل

۱۱	مقدمه واجب	۲۷۶۵۷۷۸۸
۱۷	شعر چیست؟	۷۷۷۷۷۷۷
۲۵	سر ادرات ما و آستان حضرت امام رضا علیه السلام	۷۷۷۷۷۷۷
۳۵	عز حسن انتخاب و آرزوها	۷۷۷۷۷۷۷
۵۳	توانمندی و دانه گریز مردمی	۷۷۷۷۷۷۷
۶۳	زبان و زندگی اجتماعی امروز	۷۷۷۷۷۷۷
۷۵	میفرود منو فرودها	۷۷۷۷۷۷۷
۸۹	ناصرالدین شاه و زده گریز	۷۷۷۷۷۷۷
۱۰۵	واژگانی که می‌فوسد و واژگانی که به کار می‌آید	۷۷۷۷۷۷۷
۱۱۹	دیده گلی از گلستان مکتوبات مولانا ابوالخیر و بیاض	۷۷۷۷۷۷۷
۱۳۶	گنگنه‌ی بی مکتوبات مولانا	۷۷۷۷۷۷۷
۱۴۵	غداد فرهنگی و زبان غلامعلی	۷۷۷۷۷۷۷
۱۵۳	انام خبثی و تعلیم و تربیت	۷۷۷۷۷۷۷
۱۶۲	دهرستان خاری و تعلقه عطشی در تاریخ تعلیم و تربیت	۷۷۷۷۷۷۷
۱۷۲	عمری تکاپو در زند آجویی مبارک ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۵	۷۷۷۷۷۷۷
۱۸۲	جامع‌های مذهبی استاد مطهری	۷۷۷۷۷۷۷
۱۹۲	جنبه خاطره از استاد	۷۷۷۷۷۷۷

فهرست

.....	۱
.....	۱۵۲
.....	۱۹۲
.....	۲۹۲
.....	۷۸۲
.....	۲۰۲
.....	۷۲۲

مقدمه واجب

زبان و ادبیات

.....	۱۱
.....	۱۷
.....	۲۵
.....	۳۵
.....	۵۳
.....	۶۳
.....	۷۵
.....	۸۹
.....	۱۰۵
.....	۱۱۹
.....	۱۳۱
.....	۱۶۵

تعلیم و تربیت

.....	۱۸۳
.....	۱۹۳
.....	۲۰۷
.....	۲۲۳
.....	۲۳۳

تاریخ و تاریخ علم

۲۵۱	مختصری در باب اهمیت تاریخ
۲۶۱	فایده تاریخ علم چیست؟
۲۶۹	آشنایی ایرانیان با علوم جدید
۲۸۷	علم و دین
۳۰۳	نجوم در فلسفه ارسطو
۳۴۷	جایگاه ابوالقاسم قربانی در تاریخ نگاری علم در ایران

سیاست و مباحث اجتماعی

۳۶۵	امام خمینی، نه مثل دیگران
۳۷۵	کاری که فلسفی کرد ...

فلسفه

۳۹۱	رابطه دینامیسم و جوهر در فلسفه لایب نیتس
۴۰۵	بحثی در باب عقل در فلسفه کانت
۴۱۳	نقش علامه طباطبایی در احیای فلسفه اسلامی
۴۲۵	مطهری و فلسفه تطبیقی
۴۳۹	مختصری در باب تأثیر میل و نفرت در احکام ذهن
۴۴۹	دیباجه طبع دوم نقد عقل محض
۴۷۷	توضیحی در باب «اختیار» در فلسفه کانت
۴۹۱	نظری به منظره آزادی
۵۰۹	نمایه

هو العلیم

اولنک آبائی فجئی بمنلهم

اذا جمعنا یا جریر المجمع

فرزدق

مقدمه واجب

شادروان، استاد سید محمد محیط طباطبایی، سالها پیش در مقاله‌ای، قصه‌ای در باب عظمت و شأن استاد و معلم در چشم پیشینیان نقل کرده که خواندنی است. استاد محیط می‌نویسد:

چهل سال پیش از این در رساله خطی تعلیم المتعلم زرنوجی، که خلاصه آن را به نام آداب المتعلمین، چندین سال زودتر ضمن کتاب جامع المقدمات درسی در مکتب زواره خوانده بودم، دیدم که درباره ادب علمای عصر خود نسبت به استادان ایشان، چنین نوشته بود:

یکی از فقهای معروف ماوراءالنهر ... روزی در مسجد شهر خود درس می‌گفت. گروهی از طالبان علم پیرامون او حلقه زده بودند و می‌دیدند استاد در فواصل مختلفی از زمان از جا برمی‌خیزد و لحظه‌ای چند برپا می‌ایستد و سپس فرومی‌نشیند و به کار خود می‌پردازد. بعد از ختم کار درس از او پرسیدند باعث بر این قیام و قعود غیرمعهود چه بوده است. در جواب گفت در ضمن تدریس گاهی چشم من به درگاه مسجد می‌افتاد و پسر کوچک استاد مرحوم خود را می‌دیدم که هنگام گوبازی، با همسالانش همین که گویی به درون درگاه می‌افتاد [ظاهر می‌شد و من] به

احترام پدرش از جا برمی‌خاستم و تا وقتی که او از درگاه بیرون نرفته بود بر پا می‌ایستادم.^۱

«با احترام»، دفتری است فراهم‌آمده از سی و یک مقاله که در فاصله سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۸۷، یعنی در مدت سی و هفت سال، به قلم راقم این سطور نوشته شده و به حضور شماری از استادان ارجمند حوزه و دانشگاه تقدیم گردیده است؛ استادانی که نویسنده یا بیواسطه دانش‌آموز و دانشجوی آنان بوده و افتخار حضور در کلاسهای درس آنان را داشته و یا از طریق مطالعه آثار و درک مکرر محضر و استماع سخنانشان در محافل و مجالس و همکاری با آنان در مؤسسات علمی مانند دانشگاه تهران و فرهنگستان زبان و ادب فارسی و بنیاد دایرةالمعارف اسلامی از اندیشه و علمشان بهره یافته است. قدیمترین مقاله این مجموعه «نجوم در فلسفه ارسطو» است که به سال ۱۳۵۰ نوشته شده و اندکی بعد در یادنامه علامه امینی به چاپ رسیده و تازه‌ترین آنها مقاله‌ای است که برای درج در جشن‌نامه استاد دکتر منوچهر مرتضوی نوشته شده است. صاحب این قلم، خدای را به پاس همه نعمتهای او، به ویژه نعمت داشتن چنین استادان و دوستانی که همه بر او فضل تقدم و تقدم فضل دارند، سپاس می‌گوید.

تکریم اهل علم، کاری انسانی و عقلایی است و در دین و آیین و سنت علمی ما نیز ریشه‌ای دیرینه دارد. در کلیله و دمنه آمده است:

فاصبر لدلائک ان جفوت معالجا^۱ واقع بجهلک ان جفوت معلما^۱

که می‌توان در ترجمه آن به فارسی گفت:

اگر طیب و معلم، ز خود بیازاری به درد و جهل بساز و بمان، سزاوری

تألیف و انتشار کتابی سودمند به نام و به احترام یک استاد برجسته، از جمله سنتهای پسندیده‌ای است که در مغرب زمین در بزرگداشت اهل علم و فرهنگ رواج دارد. این سنت، در دهه‌های اخیر در جامعه علمی ما نیز مرسوم شده و کتابهایی با نام عمومی «جشن‌نامه»، در حیات استاد مورد نظر و «یادنامه»، پس از وفات او، انتشار یافته است. این کتابها، عموماً از مجموع مقالاتی فراهم می‌آید که جمعی از همکاران و شاگردان و دوستان آن استاد که در رشته تخصصی وی گام می‌زنند و صاحب‌نظرند، می‌نویسند و به او تقدیم می‌کنند. در آغاز از میان نویسندگان مقالات، یکی که نزد اهل فن، و جاهت و اعتباری دارد، همت می‌کند و از دیگران برای تحریر و تقدیم مقالات دعوت می‌نماید و نظارت بر تنظیم و تبویب و گاه ویراستاری و چاپ مقالات را بر عهده می‌گیرد. گاه نیز یادنامه‌ها و جشن‌نامه‌ها، مجموعه مقالات و سخنرانیهای ایراد شده در همایشهایی است که به نام شخصیت مورد نظر و در بزرگداشت وی برپا شده است. سعی بر این است تا مقالاتی در جشن‌نامه‌ها و یادنامه‌ها چاپ شود که تحقیقی و علمی و دانشگاهی باشد و دانشجویان و پژوهشگران، با مراجعه به آن مقالات و استناد به آنها در تحقیقات و مطالعات خود، به نام کتاب در فهرست منابعی که در ضمن و ذیل آثار علمی خود می‌آورند اشاره کنند و از این راه، به ماندگاری نام و یاد آن استاد کمک شود و حق‌گزاری اهل علم نسبت بدو آشکار گردد.

اما سؤالی که احتمالاً به ذهن بسیاری از خوانندگان این کتاب خطور می‌کند این

۱. کلیله و دمنه، ابوالعالی، ترجمه نصرالله منشی، به تصحیح مجتبی مینوی طهرانی، باب «شیر و گاو»، انتشارات امیرکبیر، تهران، ۱۳۷۳، ص ۹۴.

۱. اشتباه اندر اشتباه، سیدمحمد محیط طباطبایی، راهنمای کتاب، جلد چهاردهم، شماره ۸-۷، مهر و آبان ۱۳۵۰، ص ۶۱۰.